

የፌዴራል ፖሊስ ሪፖርት ቁጥር

Պարզեցված առանձին համար տարեկանը 5 Փր. կամ 2 բբ. ռ.ս. թիթերով, ձերիչ ամեն տեղի համար ուր այս լրագրի մուտքը արգելուած է, ամբողջ 9րդ տարեկանի (93 օգոստ.—94 մայիս) բաժնորդագիրն է 20 Փր. կանխիկ, կարելի է նաեւ բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար ալ որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը $2\frac{1}{2}$ Փր. հաշուելով և 1894 մայիս ամսին անդին չանցնելու պայմանով:

Ծանոթ է ծրար պէտք է դիմել հետեւեալ հասցեով. M. POR-
TOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*. MARSEILLE (France)

Թ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 34

1894 ՅՈՒՆԿԱՐ 13

ՅՈՒՆՎԱՐ 1 (Հ.Տ.)

6222

ԱՐՀՐԱՄԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ. ԱՆՔԹ. ՕՐԵՐ

გეგმულობა

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտեւելով և կաթ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերագարձուել չհրատարակուած ձեռագիրները: Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Ծանուցումն 1 միջակ գիրը 1 սանդղիմ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդղիմ:

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la
Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲՈՎ ԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Շնորհաւորութիւն. — Նոր տարի. —
Հայկական խնդիր. — Գ. Արծրանու մա-
հի տարեդարձը. — Գամառ-Քաթիպաի
արձանը. — Աւիգոնքիւն (օտանաւոր).
— Նուիրատուութիւններ Սրմէշիւին.
— Հայեր ի Թիւրքիա. — Առողջապահա-
կան Համաժողով եւ Թիւրքիա. — Թիւր-
քիաւն լուրեր. — Ֆրանսա. — Արտասանմա-
նի լուրեր. — Ծանուցումներ. — Բանասի-
րական (Սալմաստ).

ՇՆՈՐՀԱԽՈՐՈՒԹԻՒՆ

Նոր տարւոն առթով մեր փոխա-
դարձ շնորհաւորութիւններ հրապա-
րակով կը յայտնենք մեր բոլոր այն
բարեկամներին և Սրբմեծիսկի համակ-
րողներին որոնք հեռագրով կամ նա-
մակով և կամ իրենց այցաւքաւս զըր-
բէկով շնորհաւորած են մեզ նոր տա-
րին :

Ինչպէս արդէն յայտնի է, խմբագրութիւնն սովորութիւն չունի նոր տարւոն առթով այլաքաբա զրկելու. ուստի կը խնդրուի իբրեւ չնորհաւորութիւն ընդունիլ այս մի. քանի տու.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

UUUUUS

Երկիրը . — Ժողովուրդը Է Կենացը .
— Հողատիրութիւնը Է տուրքը . — Դա-
տաւարութիւնը Է ոստիկանութիւնը . —
Կապալի պաշտօնութիւններ :

(Շար. 33րդ թուէն)

Խալիսա՛նն զատ կան կառավարութեան
գիւղեր, ինչպէ՛ս եւ փայաճուխ, Կալա-
սար եւն, որոնց մէջ գիւղացին դարձեալ
հողատէր է. միայն ցորենին 1/10ը կուտա-
աղային որ երբեմն գիւղի հողերին տէրն
էր, բայց յետոյ իրմէ գիւղը գնուեր կամ
կառավարութիւնը ետ առեր է։ Այդ
տուրքէ զատ այդ տեղերի գիւղացին կա-
ռավարական տուրքը ալ կը վճարէ։ օրին-
ակ ֓այաճուխը 600 թիւսին տուր-
կուտայ գլխահարկի, հողի, դաւարի հա-
մար։ Տուրքը գիւղացիներն իրենք կը
բաշխեն իրենց վրայ և հաւաքելով կը
յանձնեն կառավարութեան։ Այն գիւղեր
ուր գիւղացին հողատէր է, փոքրամասնու-
թիւն կը կազմեն. գիւղերի ստուար մե-
ծամասնութիւնը աղայական կալուած է։
Աղաների գիւղերին մէջ գիւղացին զանա-
զան սլայմաններով կը մշակէ աղայի կա-
ուածը և տուրքը անոր կը վճարէ, առանց
այդ մասին կառավարութեան հետ գործ-
ուենակալու. աղան իր կողմէ մի չնչին
տուրք կուտայ կառավարութեան։ Կը

ղեր ուրով կը մաղթենք •գտաւէտ մի
նոր տարի մեր ընթերցողների և մեր
բոլոր հայրենակիցների համար :

ՆՈՐ ՏԱՐԻ
1894

Սովորութիւն է նոր տարիին մտած
 ժամանակ, անցած տարիին վրայ մի
 քննական հայեացք ձգելով բաժնուել
 անկէ: Ի՞նչ ունեցաւ մեր ազգ անցած
 տարի. յա՛հ թէ կորուստ:

1893 թուականին մէջ ազգային նշանաւոր եղելով թիւններն են Վեհ. Խորիմեան Հայրիկին ընդհանուր ազգի բաղձանքին համեմատ վերջապէս էջմիածին երթալ և Ս. Լուսաւորչի աթոռին վրայ բազմելը, Էնկիւրի — Կեսարիա — Մարսուան — Եռզլատի յուզումները, Տաճկահայաստանի մէջ երեւան եկած գաղթականական մեծ շարժումը, բրոֆէսէօր Մինաս Չերազի Սմբէրիկա ուղեւորութիւնը և այլն: Մենք այս առթիւ չենք խօսիր Տաճ.

պատահի որ մի գիւղ 2-3 աղաների կը վերաբերի. այդ ատեն ամեն մէկ աղայի վերաբերած հողի գիւղացին զատ զատ աստիճանով տուրքեր կը վճարէ: Աղայի գիւղին մէջ գիւղացին սեպհակաս անշարժ ոչինչ ունի, եթէ ձգէ գիւղէն ելնէ, տունն ալ աղային կը մնայ (տեղտեղ տան գերանները, փայտերը հետերին կը տանին քաղ(ոռ)ները). միայն թէ շատ գիւղեր ուր ա'լ գիւղացին երկար ժամանակէ ի վեր հաստատարնակ մնալ կրցեր է, այդ տեղ իրար մէջ առուծախ կը լինի տաք, պարտիղի և այգիի մասին, պայմանով որ ծախողը գիւղէն դուրս չենէ. եթէ ոչ, աղան այդ առուծախ չճանչեր: այս պայմանների մէջ ոչ թէ կալուածն է որ կը ծախուի, այլ կալուածի փամփակաւոր վայելու. այդ վայելք մէկ գիւղացին միւսին կը ծախէ, ոչ անշուշտ կալուածի գնովը: Աղայական գիւղի գիւղացու տուրքը աւելի անտանելի է. նա ստացած բերքին կէսը աղային կուտայ, միայն սերմնացուի կէսը անկէ առնելով. եթէ այդ ալ չառնէ, բերքին 1/3ը պիտի տայ. բացի այդ՝ աշխատաւոր մէկ մի անձ 3-6 զրան քիւսահարկ պիտի տայ, 2-5 զրան սեւատաւարի արու տեսակներին, աղան ո'չ մէկ ծախքի կը թառնուի. քեղահաւասակն եթէ գիւղին մէջ կամ մօտերըը պարտիզ և արտալ ունենայ, այսինքն ինք ուզէ տնկել, ցանել, գիւղացին ձրի բանուորներն պիտի տայ անոր. այս սովորական տուրքերէջ զատ (որոնց գումար աղաների քմահաճոյքին և ազդե

կահայաստանի մէջ կատարուած սոս. կալի հարստահարութիւնների մասին որովհետեւ ազոնք անցած տարիին յատուկ նոր բաներ չեն, այլ սովորական դարձած ամենօրեայ զէպքեր են թիւրքիաի մէջ :

վեհ՜. Հայրեկին Հայաստանեայց
ընդհանուր Հայրապետութեան Աթոռ
ըը երթալ բազմիւր մեծ շարժում առաջ
բերաւ Ազգին մէջ, թմրած սիրտեան
արթնցուց, վհատածներն ոգեւորութիւն
տուաւ. ոչ վասն զի Հայրեկեալ թողեկոս
լինելով Հայաստանին ինքեւավարութիւն
կը տրուի ինչպէս կը կարծեն միամիտ
ոմանք կամ կը պահանջեն ժամանակի
ընթացքէն աւելի առաջ վազել ուղղոնբըր,
այլ վասն զի այնչափ դժուարութիւններ
և արեւելքներ զեմ Հայրեկին էլ միածին
երթալ և Հայ ազգին մէջ գտնուած աւմենաբարձր
գերքին և աստիճանին տիրանալը՝
գաղափարի մի յաղթանակ էր. դա մի
բողոք էր բռնութեան դէմ և մի ապացոյց
թէ Հայ ազգն ամբողջ սրտակց համակիր

ցնութեան համեմատ ալ տեղ տեղ վեր կը լինի), աղան բռնի նուէրներ ալ կը ստանայ նոր վերադարձող պանդուխտէն, հարսնիք անողէն եւն. եւն.: Հարկաւ հաւաքը՝ աղան կամ իր մշակը կը լինի և աղայի այդ ուղղակի չփոմը քիչ չի նըպաստեր գերդացիների անհամբարաշի և անկապ մի ամբողջ լինելուն: Աղայի գերդացիներն որ ազգէ ալ լինին, լուի կը համակերպին աւատատիրոջ վարմունքին թէ՛ն այդ աւատատէր յաճախ մի կնամարդի հասարակ թիւը քաղաքացի մը կը լինի և միայն աւանդութեան վրայ կրթնած՝ կը հարստահարէ երկիրը և վնաս աշխատաւոր փողովորդին և կառավարութեանը, և թէ՛ գերդացիներին մէջ համեմատաւ և յարատեւ մի ջանք լինի, կարելի է մէկ անգամէն աղքատացած, պարտքի տակ ընկած աղաներէն գիւղը գնել, և երբեմն ալ աղայի մի բռնութենէ առիթ առնելով կառավարութեան գիմը և աղային ձեռքէն հողը առնել տալ կառավարութեան և անոր տուրքը վճարել. այդպիսի դէպքեր պատահած են:

Սակայն աւատատէրներին մի դառ կայ, ինչպէս են կրօնապետները, ազգեցիկ խա-
ները, որոնց դէմ ձայն բարձրացունելը
դժուար է. անոնք իրենց և իրենց հո-
ղագործներին միջև պատահած խնդրո-
ւներին միջամտել երբեք թոյլ չեն տար
կառավարութեան պաշտօնեայներին :
Կամենաւոր հայաբնակ միւս բոլոր գիւղերը
առշապական կառուած են . միտքն չին-Քա-
ղաքի Հայերի իրենց սուրբի մասին բա-

է այն գաղափարի որի համար կը հաւ-
լածուի Հայրիկ. դա հայ ազգին դէպի
Հայրիկ ունեցած վստահութեան մի
նշանն է նաեւ թէ աշխարհի չորս
կողմը ցրուած Ազգը որ ներկայ ժա-
մանակի և հանգամանքներէ մէջ իր
ունեցած ստիպողական պէտքերի հա-
մար իր գլխաւորներէ հետ կանոնա-
ւորապէս հաղորդակցելու և բանակ-
ցելու արգելքներ և դժուարութիւն-
ներ ունի, գոնէ կրնայ ապահովապէս
հաւատալ այժմ թէ իր հայրապետա-
կան Ս[մ]ոռի վրայ բազմած ունի հայ-
րենանուէր և փորձուած ու փորձա-
ռու մէկը որ առանց դրդումի և գո-
ռում գոչումի պէտք ունենալու, կանէ
իր բազմի օգտին համար ինչ որ կարե-
լին է : Ազգը իր բաղձանքներէ հաս-
նելու, ազատ և բարեկեցիկ մի վիճակ
ունենալու համար, պէտք է պատրաս-
տուի. պէտք է պատրաստուի մտաւորա-
պէս, բարոյապէս և այլն. և այդ պատրաս-
տութիւններ ամենամեծ գործերն են,
առոնց մէջ ամենամեծ դժուարութիւն-
ներ. այդ է որ կանկալուրի այժմ Ոգ-

ցառապէս խախտային կը պատկանին: Սնանկացած աղաներ շատ կան որոնք իրենց գիւղեր կը ծախեն և այժմ մեծ ձեռքերի մէջ կը կեդրոնանայ կառուածատիրութիւնը. գիւղերը շատ աժան կը ծախուին, բայց հայ հարուստները չեն համարձակիր գնելու քանի որ հողատիրական որոշ օրէնքներ չկան և երկրագործները եթէ մանուշաղ մահմետական են, իրենց սովորական պարտականութիւնները զէպի հայ աղան չեն գործադրեր, ինչպէս այդ պատահեցաւ Հայերէ գնուած մէկ երկու քիւրտ գիւղերին մէջ. հայ աղան չունի այն բռնի ոյժ որ կարենայ իր աղայական իրաւունքը պահպանել: Թիւրք աղաներն ալ շատ տեղ հայ գիւղացի կը փնտռեն իրենց հողերի համար որովհետեւ անոնցմէ աւելի թուում կը տեսնեն. օրինակ, Խոյի քով Տիգէ գիւղի և Ումիի շրջանաւազ գիւղի աղաները այս օրեր այդ տեսակ փափաքներ յայտնած են: Կալուածներին առուծախը կը կատարուի կալուածադերերի փոխանցմամբ որոնց խմբագրութիւնը Թիւրք մի մօլլա կան է և կը վաւերացուեն իր կնքով: Օտարազգիները կալուած չեն ունենար երկրին մէջ, այլ, ինչպէս արած են միսիոնարները, տեղացիներէ մէկին անտուովը կը լինի գնումը և սաորոշուածարի մը համար պարտական կը լինի օտարազգուն:

(Շարունակելի)

ՌԻԶԵԻՐ

Մինչև որ տեսնեմ ազատ Հայրենիք:
Պրուքսէ 1893 զեկտ. 31.

Փ.-Կ.

ՆՈՒՐԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ «ԱՐՄԷՆԻԱ»ԻՆ

Ծնորդակարութեամբ կը հրատա-
րակենք Արմենիայի նպատակով հա-
մար եղած հետեւեալ նուիրատուու-
թիւնները:

«Չորս Հայեր»է տարեգլխի շնոր-
հաւորութեան առթով 500 ֆր., Հա-
րապետ Ռոստիսլի Թ. քաղաքէն 7
անձերէ վեցամեայ նպաստ 42 րուբլի,
*** քաղաքէն «Մի Հայու կողմանէ»
80 ֆր., Սոսիալի պանդուխտ Մշեցի
բեռնակիրներէն 50 ֆր. և Մարտի-
շէն «Արմենիայի յառաջդիմութեան
բարեկամէ մը» 20 ֆրանգ:

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՒՐԻՔԻՍ

Կ.պոլսի Ս. Բրիտան Հիւանդանո-
ցին համար Տիկիններէ կազմուած
Խնամակալութիւնը իր առաջին դու-
մարում արեւելէ Բէրա, Տիար Յով-
հանէն Գալոբեանի տանը մէջ և որո-
շեր է խմբովին երթալ Եսեղուշէ,
յունիս 3/15ի երկուշաբթի օրը,
նոյն իսկ Հիւանդանոցին մէջ իրենց
առաջին կանոնաւոր նիստ արած լինե-
լու համար:

— Վսեմ. Զոհր. Ասպետ 10 օսմ.
տեղի նուիրեր է Ազգանուէր Հայու-
հեաց ընկերութեան որի նպատակն
է օրիորդական վարժարաններ բանալ
Հայաստանի մէջ:

— Պատրիարքական Գեր. Գրիգոր-
նորդ Հայրը, ամէն տարու սովորու-
թեան համեմատ, մի քանի եկեղեցա-
կաններ և աշխարհականներ հետ
միասին Երուսաղէմի շնորհաւորութեան
գնացած է Ֆէնէր Բոյնքի Սահն.
Պատրիարքին և Օրթոքսոյ Պաշկար-
ներէ Գեր. Էկզարխին:

— Սուլթանը այս տարի ալ, սովո-
րականին համեմատ, տարեգլխին առ-
թով 40,000 զրուշ (զրէթէ 8,000
ֆրանգ) նուէր զրկեր է մեր ազգի
Գումգալուի պատրիարքարանին. նաև
25,000 զրուշ զրկեր է կաթողիկէ Հա-
յերի Սաղըզ Աղաճի պատրիարքա-
րանին:

— Կիլիկիայի Այնթապ քաղաքէն
կը գրեն Արեւելքին:

«Գ.Ժ.Գ.Տ. արտունջները՝ մանուա-
յադործներու (1), զգալի կերպով
նուազած են այս տարի, զի արհեստ-
ներն, նախորդ տարիներու բաղադա-
մամբ անօրինակ չարժու՝ մը ունի.
չորս ամէն ի վեր մէկ միլիոն քօփէ ա-
ւելի մանուալ արտադրած է Այն-
թապէն. այս թիւ, վեր ի վերջոյ հա-
յեացքով մը չափազանցութիւն թուի
թերեւ. փոքրիկ հաշիւ մը սակայն
զիւրաւ կրնայ համոզել զմեզ, զի մա-
նուապարտութիւնը մեծ ներդոր-

(1) Մանուալ մի տեսակ կտաւ է որ-
մէ «էթարի» և այլ հագնելիքներ կը
չինեն գաւառացիները:

ծուծիւն ունի Այնթապի տնտեսական
վիճակին վրայ. 15,000է աւելի բաղմու-
թիւն մը քաղքի բնակչաց մէկ եր-
րորդը՝ բարեկեցիկ կամ աղքատ վի-
ճակ մը կ'ստանայ անոր շարժումով
կամ դադարով:

120 վարպետներ, երկուքը թուրք
և մնացեալ բոլորը հայ, 2600էն աւելի
տեղեկեան կը բանեցնեն այսօր, որով
զրէթէ 4,600 ար.ք և 2,000 կանայք,
արհեստին տարբեր զբաղումներով, ի-
րենց և իրենց ընտանեաց ապրուստը
կը հայթայթեն:

Այնթապցիք, անվարժ պանդխ-
տութեան, չէին կրցած այսքան ծա-
ւալում մը տալ մանուապարտութեան
թեան, 40-50 տարեկէ ի վեր. ամենա-
գործօն վարպետ մը՝ 10-15 տեղեկեան
բանեցնելով՝ իւր դռնէն և խանութէն
գուրս տեղ մը չէր գիտեր. մասնաւոր
գնորդք տարւոյն որոշ եղանակներուն
մէջ կուգային յԱյնթապ, իրեն ոտ-
քին և կը տանէին այլ և այլ տեղեր.
այսօր Այնթապցիք ինք կը կատարէ
արտադրութիւն, Ասիական թուրքիոյ
զրէթէ բոլոր քաղաքներուն մէջ գոր-
ծակալներ հաստատելով: Կեսարիա,
Երզրատ, Բաղէշ, Վան, Ատանա, Տար-
սոն, Գարաման, Գոնես, Պոլիս, Սե-
բասթիա, Եւֆրատ, Խարբերդ, Ալէն,
Տիլիսի, Բիլիս, Անտիոք, Եւֆրատ,
Սէվէրեկ, Բալու, Տիգրանակերտ և
այլն մեծագումար սպառում մը կը
գործեն Այնթապի աշխատի:

Այս տարուան առեւտուրը կատա-
րեալ պիտի համարուէր, եթէ Բաղէ-
շի և Սուլի կողմերը տեղող սովն ու
թանկութիւնը չարգելէին այդ կողմե-
րը գէթ նախորդ տարիներու չափ
ապրանքի սպառումը:»

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ՀԱՄԱԺՈՂՈՎ ԵՒ ԹԻՒՐԻՔԻՍ

Անցած տարի վինետիկ գումա-
րուած միջազգային Առողջապահական
Համաժողովին մէջ որոշուած էր որ
այս տարի ալ Գարաբիլիսէ գաւա-
ռակի Սէրուս գիւղին մէջ քօլէրայակերպ
հիւանդութիւն (քօլէրիկ) երեւան ե-
լած է:

— Այնթապ Գարաբիլիսէի մէջ այս
տարի արմատաւոր լինելուն համար,
ցորենի գինը 17 զրուշէն 14ի ինկեր
է: Թիւրքիայի մէջ այսպէս է. մինչդեռ
մէկ տեղ առատութեան կը փախ կը
մնայ ցորենը, մի քիչ հեռուն անթու-
թեան կը մեռնին, հազորդակցութեան
և փոխադրութեան զիւրութիւններ
չլինելուն պատճառով:

— Սուլթանը այս տարի ալ, իր
սովորականին համեմատ, տարեգլխին
առթով 75,000 զրուշ նուէր զրկեր է
Յոյների պատրիարքարանին:

ՅԻՄՆԱՍ

Երեսփոխանական ժողովը իր
նոր տարեկալի նիստերն սկսեց:
Պր. Շարլը Տիւրքի վերստին ժող-
ովին նախագահ ընտրուեցաւ: Ծեր-
այտ ժողովին ալ նախագահ ընտ-
րուեցաւ. դարձեալ Պր. Շարլմէլ Լա-
բուր:

— Ընտանի նախկին ղեկավար Պր.
Վառլիկթի մեռաւ:

Ուսումնական իր քահանայութիւն հա-
մեմատ, տեղի թէ անտեղի, քարանթի-
նաներ կը հաստատէ այնպէս անկա-
նուն կերպով որ ի զուր մեծամեծ հա-
րուածներ կուտայ առեւտրական գոր-
ծերին:

Այժմ յայտնի չէ դեռ թէ Թիւր-
քիա ալ պիտի մասնակցի՝ Փարիզ
գումարութիւնը Առողջապահական Մի-
ջազգային Համաժողովին որ իր նիս-
տեր պիտի սկսի այս ամսի 24ին: Եւ
եթէ Թիւրքիա չմասնակցի, ի՞նչ պի-
տի անէ Համաժողովը քանի որ իր
խորհրդակցութեան առարկայ լինե-
լիք տեղերը թրքական հողին վրայ
կը գտնուին: Կ.պոլսի Փրանսական
գեսպանատունը արդէն հրաւիրած է
Բ. Գրան որ Համաժողովին մասնակ-
ցելու համար իր պատուիրակներ ա-
նուանէ. բայց Բ. Գրանը մինչև այժմ
դեռ ոչ մի պատասխան չէ տուած և կը
կարծուի թէ դժուար պիտի համա-
ձայնի մասնակցելու մի Միջազգային
Համաժողովի որի որոշումներին ստո-
րագրելով, մի տեսակ պարտաւորու-
թիւն պիտի ստանան իր խելքի փշա-
պին պէս չվարուելու համար Թիւր-
քիայի ընդհանուր առողջապահական
գործերին մէջ որոնք միջազգային հե-
տեւանքներ կրնան ունենալ:

Վինետիկ Համաժողովին ժամանակ
օսմանեան գլխաւոր պատուիրակն էր
գերագործ Պէնքուիսի փաշան որ
Փրանսական պատուիրակ Պր. Պառէ-
րի քննեկալն էր որովհետեւ երկուքն
ալ ամուսնացած են Կ.պոլսեցի Հա-
յուհիներ, Տամատեան քոյրերին հետ,
որոնք կաթողիկէ Հայ հասարակութեան
անուանի և հին մէկ գերգաստանին կը
վերաբերին:

ԹԻՒՐԻՔԻԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պայաղիտի Գարաբիլիսէ գաւա-
ռակի Սէրուս գիւղին մէջ քօլէրայակերպ
հիւանդութիւն (քօլէրիկ) երեւան ե-
լած է:

— Այնթապ Գարաբիլիսէի մէջ այս
տարի արմատաւոր լինելուն համար,
ցորենի գինը 17 զրուշէն 14ի ինկեր
է: Թիւրքիայի մէջ այսպէս է. մինչդեռ
մէկ տեղ առատութեան կը փախ կը
մնայ ցորենը, մի քիչ հեռուն անթու-
թեան կը մեռնին, հազորդակցութեան
և փոխադրութեան զիւրութիւններ
չլինելուն պատճառով:

— Սուլթանը այս տարի ալ, իր
սովորականին համեմատ, տարեգլխին
առթով 75,000 զրուշ նուէր զրկեր է
Յոյների պատրիարքարանին:

— Երեսփոխանական ժողովին մէջ
ուսմէ արձակող անիշխանական վա-
յեանը մահի դատապարտուեցաւ Սե-
նի դատարանէն: Իւր փաստաբան
Տ. Յէրնան Լապօրի աշխատեցաւ այդ
պատիժ մեղմացունել տալ, իբրեւ քա-
ղաքական յանցաւոր ներկայացունե-
լով վայեանը. բայց դատարանը մի
հասարակ չարագործ մարդասպանի և
անիշխանական մարդասպանի միջեւ
տարբերութիւն չտեսաւ: Պր. Լապօ-
րի դիմեց վճռալին՝ առնելին:

ԱՐՄԱՍՏԱՊԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Սպանիական կառավարութիւնը
հրաման զրկեր է մարաշախտ Գամ-
բուսի որ Մարտի Սուլթանէն իբրեւ
հատուցում պահանջէ, 1. Մէլիքա-
բերդին վրայ յարձակող Գալիլիներէ
զլխաւորներին պատժուելը: 2. Սպա-
նիա մարտիան դաշնակիւնները յար-
գել տալ սահմանադրութեան գործող
ցեղերին: Ազոր համար Մարտի
Սուլթանը պէտք է միշտ պատրաստ
զօրքեր ունենայ սահմանադրութեան
3. Երկու երկիրներին միջեւ 500
մէթր տարածութեամբ տեղ յատկա-
ցունել մի չէզոք սահման կազմելու: 4.
Պատերազմական տուգանք տալ 25 մի-
լիոն բէգէթա (մէկ բէգէթան 1 ֆրան-
գէն 7.8 սանթիմ) պակաս կարծէ):
Այս չորս պայմաններէն թերեւս վեր-
ջինն է որ շատ ծանր պիտի դառնայ Մա-
րտի Սուլթանին:

— Մաթապէլէներին (հարաւա-
յին Ալիքիէի բնիկներէն մի ցեղ) հա-
րածող անղլիական արշաւախումբը
ջարդուեր է: Մաթապէլէները սպան-
նած են անղլիական խմբի հրամանա-
տար Վիլսոնը և իր սպայներէ շա-
տերը:

— Փարիզ գումարութիւնը Առողջա-
պահական Համաժողովին Երկրորդ
կողմէն պատուիրակ նշանակուած են
Սուէզի ջրանցի ընդհանուր կառավա-
րիչ Ահմէտ Շիւքրի փաշան, Գահրէթի
առողջապահական տեսուչ Սիտքի փա-
շան և քարանթիսի խորհրդին նա-
խագահ Պր. Միլիշ:

— Սիկիլիայի մէջ քաղաքացեալու-
թիւնների դրած ծանր հարկերին
պատճառով սկսած խռովութիւնները
կը շարունակուին և խաղաղական կառա-
վարութիւնը դեռ չկարողացաւ դե-
ղացի ժողովուրդը հանդարտեցունել
իր զօրքերի սուլիններովը: «Յասախօ»
անուն մի յեղափոխական ընկերու-
թիւն երկար ժամանակէ ի վեր այդ
ժողովրդի մէջ աշխատած և կապակ-
ցութիւններ հաստատած էր որոնք
լուծելու կը տկարանայ այժմ կառա-
վարութիւնը: Ընկերվարականներն,
անիշխանականներն և եկեղեցա-
կաններն (որոնք խաղաղական կա-
ռավարութեան հակառակ են Պա-
պին աշխարհական իշխանութիւնը ու-
չընչացունելուն համար) ներկայ տա-
լի թուով կը քաղեն աղքատ և թը-
շուա ժողովրդին մէջ դժգոհութեան
ոգին և ապստամբական յուզումը աւե-
լի գրգռելու համար կառավարութեան
դէմ: Ամբոխը իր շարժման մէջ

«Կեցցէ անիշխանութիւն» կը պօռայ մի տեղ, մի ուրիշ տեղ ալ «Կեցցէ» թագաւորը, կեցցէ, թագուհին, կործանին քաղաքապետական ժողովները» կը պօռայ :

— Ռուսիոյ ծովային նախարարարութիւնը ներկայ 1894 թուականի տարեկան ծախքին յատկացուցեր է 52,492,803 ռուբլի :

— Ամերիկեան Տրիպոլի մէջ քուէրան գաղթած կերելի :

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըստանալ Արմենիայի խմբագրատունէն իրենց առկա նշանակուած գիներով որոնց մէջ հաշուուած է և զրկելու փոստի ծախքը :

Արժէքը լատինի լիճարուած գիրք չըկուի :

ՍՈՒՍԱԿ. Լիակատար երգարան : Հրատարակեց Գրիգոր քահանայ Գրիգորեանց : Հատոր Ա. Տպագր. Մոսկու 1890 : (Կը պարունակէ 282 երգեր, ինչպէս հինքէն, նոյնպէս և նոր երգերէն շատեր) 4 ֆրանք :

ԺՕՐԺ ՍԱՆ. — Գարիքայի կենսագրութիւնը, 35 սնթմ. :

Րաֆֆի, Արծիւ վասպուրականի (Խորմեան Հայրիկ) : 1893 (Էջմիածնի կաթողիկոսութեան և Խորմեան Հայրիկի մասին Րաֆֆիի գրածները մէկ ամփոփումն է : Սկիզբը գրուած է ՎԷՆ. Հայրիկի պատկերը) :

Գին	2 ֆր. 45
Րաֆֆի, Կայծեր Ա. հատոր	7 ֆր.
» , » Բ	8 — 50
» , » Վերջը	1 — 75
» , Վէպիկներ և պատկերներ Ա.	7 —
» , Վէպիկներ և պատկերներ Բ	7 —

Հայկակ Էկինեան, Կրկնաճառ, Տետր Ա. Ն. Երբ. 1890 (Հեղինակին ընտիր մէկ բանաստեղծութիւնն է այս արձակ գրուած) : 30 սնթմ. :

Հ. Կղեմէս Վ. Սիպիլեան, Դասաւորութիւն Ռուսիայէն դարձող (Մէկ լուսանկարտի պատկերով, վեց փմատիկ տախտակով — 79 պատկեր —, և 53 պատկերով ի բնագրին, որոց մէջ կան բազմաթիւ չհրատարակուածներ : Մեծ 8⁰ երես Ժ. 2+88+32) : Վիէննա 1892 : Գին 7 ֆրանք :

(Ցանկացողին ձեռագրէս կը զրկուի յառաջիկային ու ներածութիւնը) :

Շիրվանցատի — Գործակատարի յատակարանից (մի պատկեր վաճառականական կեանքից) և հրգեհնաւթագործարանում (Բագուի մշակների կեանքից) 1 ֆրանք 75 սնթմ. :

Վ. Փափագեանց — Պատկերներ թիւրքահայերի կեանքից (Հեղինակին 11 հատ ամենաընտիր վէպիկները) :

Դասաւորութիւնը 4 ֆրանք : Խօսք վասն Հայրենասիրութեան և ազգագրութիւն 60 սնթմ. :

Հ. Բարսեղ Սարգիսեան, Ուսում անասիրութիւն Մանիքէս Պաղիկեան թոնրակեցիներու աղանդին և

Գր. Նարեկացու թուղթը (Կրօնական նորելուի գաղափարների տարածման պատճառով Հայաստանեայց ժողովրդի մէջ ծագած երկարատեւ և մեծ յուզումների մի առանձին ուսումնասիրութիւնն է որի մասին գրուած չկայ Հայոց պատմութեան դասագիրքերին մէջ) :

2 ֆր. 20 սնթմ. : Գիշտ Գառնուայ Սրբանանց, Գիւան Հայոց պատմութեան. Գիրք Ա. Բ. 1780.1834. Տպագր. Թիֆլիզ. 1893 (Հայոց ազգի 54 տարու պատմութիւնը կը ներկայացունէ, մասնաւորապէս Էջմիածնի գլխէն անցածները, պատմական վաւերացութեամբ : Սկիզբը գրուած է Կարբեցի Յովհաննէս կաթողիկոսի պատկերով : Այս աշխատութիւն արժանացած է Սահակ Մեսրոպեան մրցանակին) :

7 ֆր. Կոստանդին Ապրիլեան, Հայրենիքից դուրս : Վէպիկ. Հրատարակութիւն Մ. Թարգմարեանի (Մեծագոյն բաղդի յոյսերով հայրենիքէն դուրս ելած մի հարուստ գիւղացու պատահած թշուառութիւնները կը նկարագրէ որ հաղիւ իր հայրենիք վերադառնալով հոն կըցած է գտնել իր հանգստութիւն) : 50 սնթմ. :

ԾԱԽՈՒ ԳԻՐՔ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐ
Հ. Յ. Վ. Խաղվաղեանց. Կրթարան անգլիական լեզուի (Անգլիերէն լեզուն գիւրդին և գործնական ոճով սովորեցունող քերականութիւն մ'է հրահանգներով մէկտեղ) : Ա հատորը կը բաղկանայ 256 երեսէ և Բ հատորը 216 երեսէ : Վերջն ալ յաւելուած մը կայ 50 երեսէ բաղկացած որ հայերէն հրահանգների անգլիերէն թարգմանութիւնն է : Երկու հատորը միասին 5 ֆր. : (1 տողար ամբերկեան) :

Նշանակք Հայաստանեայց Մայր Հայաստանի պատկերը՝ Հայոց 4 թագաւորութիւնների նշանակներովը մէկտեղ փայլուն թղթի վրայ և կանաչ կապոյտ և գեղին գոյներով ներկուած : 1 ֆրանք :

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ
Տաճկական բռնութեան նահատակելով Խորէն Նարայէյ-Լուսինեան Սրբազանի պատկերը ընտիր թղթի վրայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի խմբագրատունը : Գինն է 65 սանթիմ, փոստի ծախքը խմբագրատունէն վճարուելով :

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ
Բ. Տպագրութիւն
«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թե իւրաքանչիւր հայ ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին և ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին : 50 սանթիմ :

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ
Բ. Տպագրութիւն
«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թե իւրաքանչիւր հայ ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին և ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին : 50 սանթիմ :

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ՎԱՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՏՈՒԹԵԱՆ
Բ. Տպագրութիւն
«Հայոց Հայրենասիրական Միութեան» հրատարակած այս վարդապետարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թե իւրաքանչիւր հայ ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին և ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին : 50 սանթիմ :

տարանի մէջ համառօտ կերպով բացատրուած է թե իւրաքանչիւր հայ ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին և ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին : 50 սանթիմ :

Կը ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին և ինչպիսիք պարտաւոր է իրենց հայրենիքին : 50 սանթիմ :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարակած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ կը լինի Պարսկաստանի Հայերին համար որոնց կը զրկուի փակագծի մէջ նշանակուած գիներով :

Ա. ՀԱՅ ԴԻԻՏԱՋՆՈՒՀԻ ՄԸ (Սպառած) : Բ. ՀԱՅ ԴԻԻՂԱՋԻ : Գ. ՍԱՂՄՈՒ ԻՍՐԱԵԼԻ :

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼՂԱՐԻՈՑ ԵՒ ԿԵՆՍԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼՂԱՐ ԱՊՍԱՄ-ԲԱՊԵՏԱՑ (Սպառած) : Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՍԻՆԵՐԸ. — (Հայաստանցիների պանդխտութեան տխուր հետեւանքների մէջ փոքրիկ պատկերը կը ներկայացունէ վիպական կերպով) : Դին (90 սնթմ.) 1 ֆրանք 20 սնթմ. :

Զ. ԳԱՄԱԹ ԳԱԹՈՒՊ — ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԸՆԹԵՑԱՐԱՆ յետ այբուբենի աւարտելուն (Մեծանուն հայ բանաստեղծին վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ուսմանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետրակով հրատարակուած են) : 50 հատոր 2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատոր (5 սնթմ.) 40 սանթիմ :

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԷՆՔԸ ՏԱՃԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ. (Սպառած) :

Ը. ԹԻՒՐԿԻԱԻ ՀԱՅՆԵՐԵՒ ԻՐԵՆՑ ԴՐԱՑՈՒՆԸ (Թիւրքիայի Հայերին և իրենց դրացի ազգերի վրայ վիճակագրական և ցեղաբանական ամփոփ և հետաքրքրաշարժ տեղեկութիւններ կը պարունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բնակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների թուին բաղդատական մէկ ցուցակն ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Դին 50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԷՆԻԱ» ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորովին սպառած և միւսնոյն ժամանակ շատերի հետաքրքրութեան առարկայ դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ. Փորթուգալեանի գրած առաջնորդող յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփուած են Յուդարարի մէջ որ ութամսկ գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) : (1 ֆրանք) : 1 ֆր. 40 սանթիմ :

Ժ. ՎՐԷԺ (Պուլկարի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւններէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսիք միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) : (15 սնթիմ) 20 սնթիմ. : ԺԱ. ԹՈՒՍԱՅԻՆՈՒՄ (Յունաստանի մէջ Թիւրքերի արած բարբարոսութիւնն

ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յուններն ինչպիսիք միջոցների դիմած են իրենց վրէժ լուծելու համար) : (0,15 սանթիմ) 20 սանթիմ :

ԺԲ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

ՆՄՈՅՆԵՐ
Մ. ՓՈՐՈՒԳԱԼԵԱՆԻ
ԳՐԱՄ ՈՏԱՆԱԻՈՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած հայրենասիրական ոտանաւորներէ մի քանին ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւրեւ նմոյներ զանազան քաղաքների մէջ և զանազան տպաւորութիւնները տակիւ բերեցին գրած ոտանաւորներին որոնք ժամանակին հրատարակուած չի լինելով կորսուած են այժմ : Այն մի քանի ոտանաւորներ որոնք իրեւ նմոյ ամփոփուած են այս տետրակի մէջ, ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս տպագրուած ազգային երգարաններին մէջ՝ որոց վերստին տպագրութիւնն վաղուց արդէն արգիւտուած է, և Ասիա և Արմենիայի գիրքերին մէջ : Նմոյներ մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տրուած են նաեւ թէ այդ ոտանաւորներն ինչ տպաւորութիւնների տակ ներշնչուելով գրուած են : Դին (40 սանթիմ) 15 սանթիմ :

Ասոնցմէ զատ, Արմենիայի խմբագրատան մէջ ծախու կը գտնուին նաեւ Հ. Արիւնի, Հ. Ինճիհեանի, Հ. Գարեգին Զարհանէլեանի, Րաֆֆիի, Մեքենցի հրատարակուած բոլոր գիրքերն, ինչպէս և ուրիշ օգտակար գիրքեր և քարտէշներ Հայաստանի հայերէն կամ լատինական տառերով և զանազան գիներով և ինչ և ինչ :

Դրավաճառանցի մանրամաս ցուցակը որ 90 երեսներէ կը բաղկանայ, ցանկացողներին կը զրկուի ծրարապէս :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏՐԷՆ ԱԻՆՈՒՄՍ ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը ներկայացունէ ընտանեկան տխուր պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ անբարոյական մի հայր իւր ազականուած վարքաբարքով որչափ չարիքների պատճառ դարձած է և վերջ ի վերջոյ ինչ ալ իւր որդու ձեռքով սպաննուած և անհետացած է աշխարհէ : Դին 1 ֆրանք, (75 սանթիմ) :

ՏՆՕՐԷՆ—ԻՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՈՒԳԱԼԵԱՆԻ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.
ՄԱՐՍԵՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi,
Allées de Meilhan, 44.